

Sosiaali- ja terveysministeriö
PL 33
00023 VALTIONEUVOSTO

Kirjeenne 5.9.2006: Kutsu kuulemistilaisuuteen
Stakesin etukäteiskommentti

Ehdotus 5.9.2006: Hallituksen esitys eduskunnalle kansanterveyslain 4§:n ja 14§:n muuttamiseksi

Kansanterveyslain kouluterveydenhuoltoa koskeva säännösmuutos tuli voimaan tämän vuoden alussa. Opiskeluterveydenhuoltoa ja opiskeluhuollon lainsäädäntöä tarkastelleet työryhmät ovat esittäneet koulu- ja opiskelija-terveydenhuoltoa koskevien säännösten tarkistamista. Eduskunnan oikeusasiamies on pitänyt ajankohtaisena selkeää säännöstä kansanterveystyöhön kuuluvista terveystodistuksista. Sosiaali- ja terveysministeriö esittää lisäksi neuvottelukunnan perustamista lasten ja nuorten terveyden kehittämistä varten.

Kansanterveyslain mukainen koulu- ja opiskeluterveydenhuolto ovat osa koulutuslakien mukaista oppilas/opiskelijahuoltoa ja samalla ne liittyvät välittömästi koulukuraattori- ja psykologitoimintaan. Säännösmuutoksia valmisteltaessa olisikin erityisesti korostettava, että tavoitteena on koko opiskeluhuollon toiminnallinen kokonaisuus. *Kansanterveyslain muutosta valmisteltaessa olisi yhteistyössä opetusministeriön kanssa selvitettävä, olisiko mahdollista samanaikaisesti uudistaa terminologiaa myös koululaeissa niin, että erillisen oppilas- ja opiskeluhuollon sijasta omaksuttaisiin yleiskäsitteeksi opiskeluhuolto¹.*

Stakes on äskettäin antanut lausuntonsa oppilashuoltoon liittyvän lainsäädännön uudistamistyöryhmän mietinnöstä (liite). Tähän lausuntoon viitaten seuraavassa esitetään etukäteiskommentit kansanterveyslain muutosehdotuksista:

Neuvottelukunta

Lasten ja nuorten terveyden edistämisen ja ehkäisevien palvelujen valtakunnalliset tutkimus-, kehittämis- ja koulutusvastuut jäivät järjestämättä 1990-luvun alun hallinnonuudistusten yhteydessä. Siitä lähtien kehittämissyö on ollut satunnaisten projektien varassa. Lasten ja nuorten terveyden edistämiseen liittyvissä hankkeissa ja työryhmissä on jatkuvasti jouduttu keskustelemaan hallinnonalojen rajojen asettamista haasteista. Tätä havainnollistaa Stakesin esitys lapsiperheiden ja lasten määrääikaisten hyvinvointiarviointien runko-ohjelman kehittämisestä ja sitä koskevien säännösten lisäämisestä kansanterveysasetukseen.

¹ Tästä enemmän liitteenä olevassa Stakesin lausunnossa opiskeluhuoltoon liittyvän lainsäädännön uudistamistyöryhmän muistiosta.

Lasten ja nuorten terveyden edistämiseksi on valtakunnallisten vastuiden järjestämisen rinnalle toisena haasteena ollut tutkimus-, kehittämis- ja koulutusvoimavarojen niukkuus. Neuvottelukunnan asettaminen ei yksinään olennaisesti korjaa tilannetta, jos samalla ei osoiteta kohtuullisia voimavaroja em. valtakunnallisiin vastuutehtäviin.

Ehdotuksen sanamuodon "lasten ja nuorten terveyden laaja-alainen kehittäminen" sisältö jää epäselväksi. Toimeksiannossa olisi selkeämpää käyttää vakiintuneita termejä kuten terveyden edistäminen - tai laajemmin hyvinvoinnin edistäminen - ja ehkäisevien palveluiden kehittäminen

Lasten ja nuorten terveyden edistämistä ja ehkäisevien palvelujen kehittämistä ohjaavan ja koordinoivan neuvottelukunnan tulisi erityisesti vahvistaa kansanterveystyön, sosiaalitoimen ja koulutuksen asiantuntijoiden yhteistyötä. Yksityiskohtaisissa perusteluissa tulisi tämä tavoite todeta ja jo valmisteluvaiheessa varmistaa hallinnonalojen kesken yhteinen tulkinta neuvottelukunnan asettamisesta, tehtävistä ja kokoonpanosta.

Edellä esitetyn perusteella Stakes esittää sen korvaamista seuraavasti:

Lasten ja nuorten terveyden laaja-alaista edistämistä ja ehkäisevien palvelujen kehittämistä varten toimii sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus yhteistyössä opetusministeriön kanssa asetettu lasten ja nuorten terveyden neuvottelukunta.

Terveystodistukset

Stakes pitää esitystä kansanterveyslakiin tulevaksi säännökseksi hyvin perusteltuna.

Opiskeluterveydenhuolto

Ehdotuksen mukaan aikaisemmin kouluterveydenhuoltoon sisällyneet lukion terveydenhuolto siirtyisi opiskeluterveydenhuollon piiriin. Kouluterveydenhuollon tarkoitettaisiin peruskoulun terveydenhuoltoon ja muiden oppilaitosten terveydenhuoltoon kutsuttaisiin opiskeluterveydenhuolloksi.

Sanamuotojen eroista huolimatta ehdotetut momentit ovat asiallisesti samansisältöisiä. Kouluterveydenhuoltoon koskevassa säännöksessä todetaan erikseen oppilaan terveyden seuranta sekä terveydentilan tutkimiseksi tarvittavat erikoistutkimukset. Opiskeluterveydenhuoltoon koskevassa säännösehdoituksessa mainitaan erikseen sairaanhoitopalvelut ja mahdollistetaan tietyillä edellytyksillä toiminnan järjestäminen muutoin kuin kansanterveystyönä. Opiskeluterveydenhuoltoon koskevan asetusmahdollisuus kattaa sisällön kokonaisuudessaan, kun taas kouluterveydenhuollon osalta tämän vuoden alussa voimaantullut säännös rajaa asetuksen tiettyihin toimintoihin.

Useissa kunnissa on perusopetuksen ja lukioiden kouluterveydenhuolto järjestetty kokonaisuutena. Koulutuksen kehittämisessä pyritään lisäämään yhteistyötä perusopetuksen ja toisen asteen kesken. Tuoreet puheenvuorot nuorten miesten hyvinvointipulmista perustelevat lasten ja nuorten terveydenhuollon vahvistamista nimenomaan toiminnallisena kokonaisuutena.

Lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten terveydenhuollon erottaminen toisistaan perustuu säännösten historialliseen kehitykseen. Muutosehdotus jakaisi edelleen toiminnan kahteen sisällöltään varsin samanlaiseen säännökseen, mutta siirtäisi rajan perusopetuksen ja toisen asteen väliin. Stakes korostaa, että lasten ja nuorten ehkäisevän terveydenhuollon tulisi jatkua saumattomana oppilaitosten rajapinnoista riippumatta. Kun kysymys on useimmiten samanikäisistä nuorista ja myös toiminnallisesti nämä oppilaitokset yhä useammin yhdistyvät, säännösten yhdistäminen tukisi tätä kehitystä. *Olisikin harkittava, voitaisiinko kahtiajaon kouluterveydenhuol-*

to/opiskeluterveydenhuolto sijasta ottaa yläkäsitteeksi opiskeluterveydenhuolto, jolla tarkoitettaisiin koulujen ja oppilaitosten terveydenhuoltoa kokonaisuutena perusopetuksesta aikuiskoulutukseen.

Ehdotuksessa on otettu huomioon oppilashuoltoa koskevan lainsäädännön uudistamistyöryhmän ehdotus yhteistyövelvoitteesta opetussuunnitelmien valmistelussa. Tämän momentin sisältöä voitaisiin laajentaa niin, että samalla velvoitettaisiin kehittämään opiskeluterveydenhuoltoa opiskeluhuollon osana kaikkien kolmen hallinnonalan yhteistyönä. Lisäämällä yhteistyövelvoitteeseen mukaan lastensuojelulain tarkoittama 7 §:n 2 momentin tarkoittama koulukuraattori- ja koulupsykologitoiminta saataisiin ensimmäisen kerran opiskeluhuollon kokonaisuus tavoitteeksi myös lakitasolla.

Edellä esitetyn perusteella kansanterveyslain säännösmuutokset voitaisiin luonnostella seuraavasti:

Kansanterveystyöhön kuuluvina tehtävinä kunnan tulee

5) ylläpitää opiskeluterveydenhuoltoa, johon sisältyy kunnassa sijaitsevien koulujen ja oppilaitosten opiskeluympäristön terveellisyys ja turvallisuuden edistäminen ja valvonta yhteistyössä työterveyshuollon kanssa, oppilaiden ja opiskelijoiden terveyden ja opiskelukyvyn edistäminen ja sairaanhoidon järjestäminen suun terveydenhuolto mukaan lukien, yhteistyö opetushenkilöstön kanssa, sekä oppilaiden ja opiskelijoiden terveydentilan seuraaminen ja sen toteamista varten tarpeelliset erikoistutkimukset; yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen opiskeluterveydenhuolto voidaan kuitenkin kunnan suostumuksella järjestää myös muuten sosiaali- ja terveysministeriön hyväksymällä tavalla; opiskeluterveydenhuollon tarkemmasta sisällöstä voidaan tarvittaessa säätää valtioneuvoston asetuksella;

6) järjestää opiskeluterveydenhuolto osana perusopetuslain (628/1998) 31 a§:n 2 momentin mukaista oppilashuoltoa sekä osana ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (630/1998) 37 a§:n ja lukiolain (629/1998) 29 a§:n mukaista opiskelijahuoltoa yhteistyössä lastensuojelulain 7 §:n 2 momentin mukaisen koulukuraattori- ja koulupsykologitoiminnan kanssa. Kunnan kansanterveystyöstä vastaavan viranomaisen tulee osallistua perusopetuslain 15 §:n, lukiolain 11 §:n ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 14 §:n mukaisen opetussuunnitelman laatimiseen siltä osin, kun se koskee oppilas- tai opiskeluhuoltoa sekä koulun tai oppilaitoksen ja kodin välistä yhteistyötä.

tutkimusprofessori

Matti Rimpelä